
Piyasa Başarısızlığı Sorunu*

— ◆ —

Fred Foldvary**

Bedavacılar

Bedavacılar problemi, piyasa başarısızlığı argümanındaki temel meseledir. Bir ürün kollektif biçimde tüketiliyorsa, kullanan herkesin bu ürüne, elde ettiği değer oranında bu ürünün maliyetine katkıda bulunacağından nasıl emin olabiliriz? Dışlanabilen mallar için kullanım alanına kabul amacıyla ödenek talep edilebilir, dolayısıyla anlaşma sağlamak mümkündür. Coğrafi bir alana özgü malların dışlanabilen mallar sınıfından olduğu ve birçok kamu malının coğrafi bölgeyle ilgili olduğu genelde pek görülmez. Bu durumda dışlanamayan mallar problemi ortaya çıkar ve bu malların özel sektör tarafından sağlanmasını literatür kapsamlı biçimde ele almamıştır.

Kamusal malların gönüllü finansmanı için normatif mantık, John Locke (1947 [1960] s.193) tarafından ortaya atılmıştı, ona göre “bir şeyin korunmasına katkıda bulunmaktan zevk alan kişi, onun devamının sağlanması için kendi mal varlığından da bir parça vermelidir”, ancak “hakim güç kendi rızası olmadan hiç kimsenin varlığından bir şey alamaz”, çünkü “varlığın korunması hükümetin sonudur” (s.191). Dolayısıyla mesele, el koyarak koruma tezati olmaksızın, mülkün nasıl korunacağıdır. Locke, vergilendirmeden kişinin payını ödemesi-

* “The Question of Market Failure”, *Public Goods and Private Communities*, Edward Elgar, 1995.

** İktisat profesörü.

nin nasıl sağlanacağı, yani mülkün alınması sorusunu cevapsız bırakmıştır.

Bir malın gönüllü finansmanı, topluluk üyelerinin ortak rızasına eşittir. Knut Wicksell (1958 [1896]) her bir hükümet harcamasının, finansmanı ile bağlantılı olmasını talep ederek ortak bir noktaya ulaşmaya çalışmıştır. Büyük gruplarda karar vermek için ortaklık pratik olmasa da, yapısal düzeyde, yani ilk anlaşmadan sonra topluluğun temel kurallarındaki değişiklikler ve topluluğa katılma veya ondan ayrılma tercihiyle uygulanabilir. Bu durumda kurallar gelir elde etme yöntemleri içerebilir. Ancak ortaklık, yeni topluluk oluşturmada pratik olabilirken, mevcut bir topluluğun kurallarını ve üyelerini değiştirmede mantıklı olmayabilir. Bu durumda yapısal düzeyde bedavacılar problemi ortaya çıkar, bireyler bir anlaşmaya uymayı reddeder; çünkü, ya ödeme yapmadan bir maldan fayda sağlamayı umuyorlardır ya da gerçekten fikir ayrılığı vardır.

Earl Brubaker (1975), hizmet sunmayarak dışlamanın gerçekleşebileceğini ileri sürüyor. Bir mal ancak ödemeye razı yeterince insan olduğunda üretilecektir. Ancak bedavacılar problemi yine de çözülmüş değildir; çünkü insanlar yeterince kişinin kabul edeceği umuduyla katılmayabilirler. Davis ve Hawlett (1977), negatif dışsallığın azaltılmasının bedavacılığa maruz kamusal bir mal olabileceğini belirtiyorlar. Ayrıca ortaklık durumunda olduğu gibi mal ya da hizmeti sunmamak, insanların ortadan kaldırmaya çalıştığı kamusal hatalar gibi mevcut mallara uygulanmaz. Hattâ istenen kamu malının sağlanmamasının kendisi kamusal bir hatadır, böylece üretmemek kamu malının türü ve miktarını etkiler; ancak olayın kamusal olduğunu yok etmez.

Birinci bölümde özetlendiği gibi literatürde çok sayıda özel ve gönüllü araçlarla sağlanmış olan kamu malları örneği sunulmuştur. Ancak bazı durumlarda veya bazı ürünlerde bedavacılar probleminin üstesinden gelinmiş olması bedavacılığın genelde ortadan kaldırılabilmesi anlamına gelmez. Bedavacılık meselesi, zaman, mekan ve kurum unsurlarını içeren kapsamlı bir teori gerektirir.

Talebin Açığa Çıkması

Birçok insan aynı malı kullanıyorsa her birinin ne kadar istediğini nasıl bilebiliriz? Ekmek gibi parçalanabilen mallarda talep, genelde alıcıların elde ettiği miktarlarla belirlenir; ancak kollektif mallar için miktar ayrı ayrı belirlenmek zorundadır. İnsanlar, talep ettikleri kollektif malın miktarı konusunda yanlış bilgiler verebilir. Şunu da belirtelim ki, bedavacılık mutlaka bu türden yanlış sinyalleri içermeyebilir, çünkü mala ihtiyaç talebi açığa çıkmış olsa bile, ödeme yapmayı reddedenler olabilir.

Piyasa

İnsanların taleplerini dürüst biçimde ortaya çıkarmalarını sağlamak için çeşitli tasarılar yapılmıştır. William Vickrey (1961), mala bağlı başkalarının net fazlalıklarını insanlara ödeyerek, gerçek talepleri ortaya çıkarmak için bir yöntem formüle etmişti. Edward Clarke (1971), T. Nicolaus Tidemann'ın (1985, s.182) ifade ettiği gibi bir vergi önermiştir; buna göre, vatandaşlara net marjinal maliyeti, karara kendi tercihini dahil eden diğer vatandaş yükler. Bireyler teklif listelerini belirler ve bu listeler toplam talep listelerini belirlemek için dikey biçimde (maliyet dikey ekseninde) üst üste eklenir. Birey, ifade edilen maliyet payıyla, seçiminin neden olduğu tüketim fazlalığı kaybına (yani oyu sonucundaki değişikliğe) denk gelen "Clarke vergisini" öder. Ancak seçim yapan kişi sayısı çoksa, bir oyun sonucu değiştirme ihtimali düşüktür. Bireyden elde edilebilme ihtimali olan paranın miktarı, ifade ettiği talebi etkilemek için yetersiz olur. Dennis Mueller'in (1979, s.82) belirttiği gibi, gelir etkileri önemliyse "dürüst tercihin ifşasının üstünlük özelliği ortadan kalkar; strateji geliştirmek daha cazip hale gelir".

Clarke vergisinin çeşitleri, yan ödemeler ve eşzamalı yerine ardışık oylama yapmak gibi, dile getirilmiştir. Maliyet ve teşvik edici unsur sorularını içermesiyle birlikte bu tasarılar, piyasa sürecinden ziyade, siyasi süreçlerle sağlanan mallara yönelik talebi belirleme yöntemleri olarak, doğrudan değil, dolaylı biçimde ortaya konmuştur. Dolayısıyla bunlar gönüllü üretim sorusu için geçerli değildir; karar vermek için sözleşmeli birliklerde kullanılan muhtemel yollar bunun dışındadır. Uygulamada Clarke tasarıları uyarlanmamıştır, oysa birçok toplulukta bazı konu ve adaylar, çoğunluk oyundan çok başka araçlarla seçilir; genelde salt çoğunluk, ortaklık veya nispi temsil gerektirirler.

Pareto Optimumu Konusu

"Verimlilik" kavramı, çıktının girdiye oranını ifade eder. Dolayısıyla "verimli" sıfatı, bir norma bağlı belirli bir sürecin verimliliğiyle veya en yüksek muhtemel verimliliğe sahip bir sistemle ilgili olabilir. Ekonomide verimliliğin iki anlamı vardır: (1) Teknik verimlilik, bir sürecin çıktı hacminin (bir hesap birimi açısından ölçülmüş) zaman birimi başına girdisiyle (veya maliyeti) oranı; (2) Pareto verimliliği, üretim veya mübadelede kaynaklarının dağıtılmaması durumu, bir kişinin bile yararını azaltmadan birisinin faydasını arttıracaktır.

"Optimum" kavramı, bir sistemin en iyi veya en elverişli dış çevresi anlamına gelir. "Optimum", optimal olan durumdur. Dolayısıyla, iktisatta "optimal", bir sistemin en verimli süreci demektir; "teknik açıdan optimal" ve "teknik açıdan (en) verimli" eş anlamlıdır. "Pareto-optimal" (veya optimum)

ve ‘‘Pareto verimliliği’’ bağlantılıdır, ‘‘verimlilik’’ genelde ürünler, ‘‘optimal’’ ise, kişilerin faydası için kullanılır. Pareto optimalliliği, ortaklıkla ilgilidir; Pareto optimal bir durum, en az bir kişinin itirazını içermeyen muhtemel bir değişimin olmadığı bir durumdur.

Samuelson (1954), matematiksel açıdan sadece bölünebilir ve kolektif mallar arasındaki ayırımı değil, aynı zamanda onların Pareto verimlilik kriterini de tarif etmiştir. Kolektif mallar için marjinal dönüşüm oranı (bir malın üretimi artarken, bir başka malın üretiminde azalma) kullanıcının marjinal telafi oranı toplamına (bir başka üründen belirli bir miktar elde etmek için bir mal oranını bırakmak) eşittir. Samuelson kriterinde ortaya atılan soru, bu durumda Pareto verimlilik şartlarının piyasa süreçleri ile elde edilip edilemeyeceğidir. Samuelson’un (1954, s.388) cevabı şöyle olmuştur: *‘‘Hiçbir ademi-merkezijetçi fiyatlandırma sistemi, bu kolektif tüketim düzeylerini optimum biçimde belirlemeye hizmet edemez’’* (italik kısım aynen alınmıştır). Samuelson ‘‘optimum’’ ile Pareto optimumunu kasteder, açık biçimde Pareto optimumunu fayda sınırına dayandırır (s.388). Samuelson’un bu ifadesine (başkaları tarafından da ifade edilmiş ve tekrar edilmiştir) burada ‘‘optimallik önermesi’’ diyeceğiz. Sebep olarak Samuelson, talebin ortaya çıkarılmasına işaret ediyor: Her bir bireyin kendi bencil çıkarı için, gerçeğin aksine, kamusal mala daha az ilgi göstermesi gerekir ki, böylece ödeme yapmaktan kaçınabilir. Anlamı ise, her bir kişi için harcama payının, o kişinin ifadesi üzerine belirleneceğidir.

Ancak bu dayanak noktası mutlaka kolektif bir malın tanımından veya Pareto verimliliği kriterinden çıkmaz. Samuelson’un mantığının çeşitli önermeleri şöyledir: (1) Kamusal mal dışlanamaz; (2) malı sağlayan veya ondan etkilenen bireyler dar anlamda bencildir; (3) kamusal mal, yan ürün veya özel mallara bağlı veya dışlanabilen mallar olarak sağlanmıyordur; (4) fayda açısından ilgili bilgileri elde etme imkânsızlığı ve işlem maliyetleri (talebi belirlemek ve dolayısıyla arz miktarını tespit etmek için) üretimden ve böylece mallar arası dönüşüm oranından da dışlanmıştır. Genelde ilk üç noktanın hiçbirini geçerli değildir, ancak bazı durumlarda elbette görülebilir. Dördüncü nokta aşığıda ele alınacağı gibi, fiilî mevcut maliyetler kategorisinin keyfi bir dışlanmasıdır.

İlk nokta açısından kamusal mal, doğası gereği veya sınırlı kullanıcı alanı nedeniyle dışlanabilir. Buna örnek olarak şunu söyleyebiliriz: Su tedarikinin kamusal özelliği, su miktarının bölünebilir arzıyla dışlanabilir. Diğerine bir örnek ise, yerel bir kamusal maldır ve bunun alanı coğrafi açıdan sınırlıdır. Daha geniş bir alana kıyasla birçok yerel topluluk tarafından tedarik edilen mal, dışlanabilir özelliğe sahiptir. Optimallik önermesi, söz konusu malın global kolektif bir mal olduğunu, evrensel açıdan dışlanamaz olduğunu ileri

Piyasa

sürer. Çok az kamusal mal, bu kategoridedir.

Yukarda belirtildiği gibi, bir sistem belirli norm veya standartlara göre “verimlidir” ve gönüllü tedarike gerçekçi bir alternatif, zorla tedariktir. Gönüllü bir sistemde insanlar gerçek taleplerini açığa çıkarmazlarsa, empoze edilen bir yönetim altında hiç göstermezler; çünkü doğruyu söylemedikleri için bir takım cezalara maruz kalma ihtimali olsa da, gerçeğin ne olduğunu belirlemek için yöneticilerde gereken araçlar bulunmayabilir; mahkumlar zorlama altında yalan söyleyebilir veya onları mahkum edenlerin söyletmek istediklerini söyleyebilirler. Dolayısıyla, ne tek yönlü ne de çok yönlü bir yönetim, Samuelson şartları altında Pareto optimalliği elde edemezse, kolektif malların ademimerkeziyetçi bir şekilde temini, merkeziyetçi bir teminden daha az Pareto optimalliğe sahip değildir. Piyasa, hükümetin arzına bağlı olarak değil, gerçekleştirilemeyen ideal sistem nedeniyle başarısız olur. Samuelson bunu kabul ediyor ve fayda teorisine göre vergilendirmenin bile hesap problemlerini çözmediğini belirtiyor (1954, s.389). Buchanan’ın belirttiği gibi hayali bir ideal doğrultusunda piyasa başarısızlığının her yerde görülmesi, Pareto kriterinin mal ve hizmetleri sınıflandırmada fazla bir değer taşımadığını açığa çıkarıyor.

Bu ideal durumda bile, fayda şartları problemlidir. Pareto optimal bir tedarik, sistemden elde edilen toplam marjinal faydaya bağlıdır; mesela, sadece maldan değil, ödeme araçlarından da sağlanan faydaya. Üst üste eklenen marjinal değerlerin kamusal malın fiyatına eşit olduğu Erik Lindahl modeli (1958 [1919]), değerlerin sadece kişinin maldan elde ettiği marjinal fayda ile belirlendiğini varsayar. Anlamı ise şudur: Marjinal değerler farklıysa, ki normalde öyledir, farklı kişiler farklı miktarlar öder. Ancak fayda, ödeme yönteminin aynı zamanda bir fonksiyonuysa, ayrıca araçtan daha fazla ödeme yapanlar ortalama üstü (belki de bu tür ödemeler bakımından eşitleyici normlara dayanarak) negatif fayda elde ediyor ve araçtan daha az ödeme yapanlar ortalamanın altındaki ödemelerinden pozitif fayda elde ediyorsa, fayda fonksiyonları, her bir kişinin ödediği nisbi miktar ve finans yöntemlerini içermelidir; bunun sonucunda da, finansmandan elde edilen faydalar (adil olmadığı düşünülen) malın kendinden elde edilen faydayı aşılırsa, ödemeler eşittir.

Finans yönteminin önemi her zaman bu tür etik görüşlere bağlı değildir, ancak rekabet fonksiyonu olabilir. Müşteriler arasında ikinci derecede bir piyasa varsa, kamu malları genelde tek bir fiyata satılır. Sadece 100 adet bulunan nadir bir pul örneğini ele alalım. Pullar yeniden satılabildiğine göre, fiyat ayırımı makul değildir. Hepsi bir açık arttırmada satılacak olsa tek bir fiyatta sunulma ihtimali yüksektir, oysa çeşitli alıcılar ilk pula sahip olduklarında çok farklı

değerlendirmeleri olmuştur. (Tipik olarak koleksiyoncular bir pulun sadece bir örneğini isterler. Maliyetleri aynı olduğunda, ilk pulun bir örneğini daha almaktansa farklı bir pul almayı tercih ederler.) Bazı koleksiyoncular, tüketim fazlasından diğerlerine nazaran, daha çok faydalanacaktır. Bu durum, kat mülkiyeti ile bağlantılı genel mallara benzer bir durumdur. Benzer katlar dar fiyat yelpazeleri içinde satılacaktır, sahipler ise farklı tüketim fazlaları elde edecektir. Hem pul hem de kat mülkiyeti alıcıları, kişisel faydalara göre mallara farklı fiyatlar ödemek zorunda olsalardı, bunu büyük bir haksızlık olarak görürlerdi.

Francis Bator (1958) piyasa başarısızlığının çeşitli nedenlerini sınıflandırmıştır: Sahiplik dışsallıkları (korunan mülkiyet hakları olmayan ödenmemiş faktörler), bölünemezlik veya artan gelirler nedeniyle teknik dışsallıklar ve fiyat hesaplamalarını verimsiz hale getiren kamu malı dışsallıkları. Ancak verimlilik belirli standartlara bağlı olduğundan Bator kategorileri, piyasaların verimsiz olduğu standartlarda bazı soruları ortaya çıkarıyor. Bu durumlar, işlem maliyeti içerir; yasal mülkiyet haklarını oluşturmada hükümet başarısız olmazsa. Bu işlem maliyetleri, kolektif ve bölünebilir mallar arasındaki ayırımları ortadan kaldıran pazarlığı önler. Ancak işlem maliyetleri, tıpkı sürtünmenin bir makinenin çalışmasında önemli bir unsur olması gibi, üretim sürecinin girdisi veya maliyetinin bir parçasıdır. Dolayısıyla bunlar, mallar arasındaki marjinal oranların gerçek hesaplarına ve böylece optimal şartların belirlenmesine de dahil edilmelidir. Carl Dahlman (1979), üretim maliyetlerinin dışında tutulamayan kurulum ve nakliye maliyetlerini işlem maliyetleri ile karşılaştırmıştır ve şu sonuca varmıştır: İşlem maliyetleri, ulaşılabilen bir optimum durumdan sapma meydana getirmez. İşlem maliyetlerini dahil ederek Richard Wagner (1991a), geçmiş gözlemleyen bir izleyicinin bakışıyla neoklasik paradigmada, dünyanın mecburen Pareto verimli olduğuna işaret eder; çünkü ticaretten elde edilen kazançlar istismar edilmekten uzak tutulamaz. Bunun aksine, gelecek hakkında varsayımlar yapan bir katılımcının bakışını kullanan Avusturya okulu paradigmasında, birkaç verimli davranış yolu vardır. Dolayısıyla optimallik üretilen malın türüne değil, araştırmacı tarafından kullanılan paradigmaya bağlıdır.

Optimalliğin belirlenmesi, Tyler Cowen (1985) tarafından da işaret edildiği gibi, pazarlama, gelir dağılımı ve diğer kurumsal faktörleri de içerir. Yani marjinal dönüşüm oranları ve marjinal faydalar, kültürel ve kurumsal çevreyi de hesaba katmalı ve sadece üretilen fiziksel araçların türüne bağlı olmamalıdır. Optimallik argümanında bir başka sorun da, Richard Auster (1977) tarafından belirtildiği gibi, bölünebilir değil de kolektif malların, Pareto optimal biçimde üretilmediği kamusal özelliğin her yerde görülmesidir. Nicelik açısından bölünebilir mallar, çeşitli özellikleriyle kolektiftir. Niceliği bölünebilir bir malın

Piyasa

iki veya daha fazla birimi; renk, aroma, boyut, şekil, güzellik, doku gibi belirli yaygın niteliklerle üretiliyorsa, bu nitelikler, kolektif mallar olarak Samuelson denklemine bağlıdır ve malı satın alanlar arasında nitelik rekabeti yoktur.

Bu argümanı, bölünebilir malların fiyatıyla daha da ileri götürebiliriz. Bir yerde, aynı fiyata, aynı türde 100 kalemin satıldığını varsayalım. Bu fiyat, mal ile bağlantılı kamusal özelliktir. Örneğin; petrolün fiyatı önemli makro ekonomik bir kolektif maldır. Diğer taraftan miktar açısından *tüketimi kolektif olan* bir mal için bireylerin yaptığı Lindahl tipi ödemeler ve katkılar özeldir. Mal ile bağlantılı çeşitli özellikler, toplam maliyet bireysel ödemelerinin toplamıdır. Özel malların kamusal ödeme özellikleri vardır; kamusal malların ise, özel ödeme özellikleri vardır. Çok az mal bütün özellikleri ile tamamen özel veya tamamen kamusal olabilir; her açıdan özel olan, kendi yaptığımız ve kendi kullandığımız mallar bunun dışındadır.

Bir kişiden daha fazla insan için üretilen bir malın kalitesi, hatta fiyatı kolektif bir özellik olduğundan kişilerin kamusal malların öznel değerini elde edememesi bütün piyasa malları için geçerlidir. Mallar çeşitli nitelik türleri ile birlikte ortaya çıktığından ve elde edilebilir kalite karşımı sınırlı olduğundan, her bir niteliğin optimal miktarını elde etme konusunda imkânsızlık savı uygulanabilir. Uygulamada marjinal değerler, piyasada elde edilebilen niteliklere bağlı ikinci dereceden, eşitleyici marjinal faydalardır. Yukarıda belirtildiği gibi, verimlilik bazı normlara bağlıdır. Jack Wiseman (1990), çıktılara dayalı alışıldık Pareto normunun çok dar olduğuna işaret eder ve süreçlere dayandırılan daha kapsamlı normların olması gerektiğini söyler. Politikada, “Wicksell verimliliği”yle seçim durumunda bir konsensüs vardır. İnsanlar daha kötü duruma düşmeyi reddettiğinden Pareto optimalliği, Wicksell optimalliğinin bir alt grubudur.

Özetleyecek olursak, optimallik önermesine, yani kolektif malların bölünebilir mallardan daha optimal biçimde tedarik edildiği argümana; bu söylemin bütün kolektif mallara uygulanamadığı, hükümetin üretimde optimal olma hakkındaki başarısızlığı, üretime marjinal şartlarda işlem maliyetlerinin dahil edilmesi, kamusal özelliklerin evrenselliği, kurumların dahil edilmesi, verimlilik normu seçeneği ve seçilen paradigmaya bağlılığıyla karşı çıkılıyor. Optimallik önermesinin başarısızlığı, Pareto optimalliği ile ilgilidir; teknik verimlilik konusundaki sorular, anlamlı biçimde ortaya konup cevaplanabilir. Bir gelişme yaratan yatırımcı, kamusal malı üretmek için en kârlı bileşim ve miktarı bilmek ister. “Piyasanın Başarısızlığı Argümanındaki Yanılgı” makalemdeki gibi, bir girişimci, inşa edeceği barajın ne kadar büyük olacağını belirlemek isteyecektir, cevabı ise marjinal gelirlere ve çeşitli ölçeklerin ma-

liyetlerine bağlı olacaktır. Teknik optimallik veya verimlilik konusundaki bu tür meseleler, optimallik problemi olan kollektif malların evrensel ayırımına meydan vermez. Aynıı, bölünebilir mallar için de geçerlidir.

Konsensüs Sağlamak İçin Daha Kapsamlı Bir Teoriye Doğru

Piyasa başarısızlığının Pareto optimalliği yönü ile, bedavacılık ve talep belirtme problemleri yine açıkta kalıyor. Teori genelde sınıflandırma ile başlar. Kamusal malların gönüllü teminine yönelik kapsamlı bir teoriye doğru ilk adım, dışlanabilen ve tıkanabilen mallar ve tamamlayıcı kümeleri gibi kamusal malların bütünleştirilememesidir. Samuelson (1954, 1955) ve diğerleri, çoğu malların dışlanabilir olduğu gerçeğini tam göz önünde bulundurmamıştır. Dışlama, faydacılığı ortadan kaldırabilir; ancak şu tür sorular ortaya çıkar: (1) Dışlama bir derece konusudur ve maliyetleri olabilir; (2) dışlama sınırı o kadar geniş olabilir ki, örneğin kıta genişliğinde, temin için uygun olmayabilir; (3) dışlamanın kendisi uygun olmayabilir; örneğin etkileri belli bir alanla sınırlı kamusal bir zararın ortadan kaldırılması için bu, geçerli olabilir. Dışlanabilen malların kendisi çeşitli kategorilerde sınıflandırılabilir, önemli mallar belirli bir alanı etkileyen mallardır.

Kamusal malların farklı doğası ile sermaye mallarının doğası arasında bir paralellik vardır. Bazı bağlamlarda sermaye mallarını homojen olarak, emek ile karşılaştırmada olduğu gibi, ele almak faydalı olabilir. Ancak sermaye mallarının heterojenliği, Avusturya konjonktür dalgalanma teorisi gibi birçok uygulamada önemlidir. Friedrich Hayek'in (1941, s.6) ifade ettiği gibi "sermaye stoğu şekilsiz bir kitle değildir, aksine kesin bir yapıya sahiptir... Farklı parçalardan meydana gelen oluşumu, toplam 'nicelikten' çok daha önemlidir." Ludwig Lachmann (1978 [1956], s.2) ayrıca şunu vurgulamıştır: Önemli olan "fiziksel heterojenlik değil, kullarımdaki heterojenliktir" ve sermayenin tamamlayıcılığıdır (s.54).

Benzer biçimde kollektif malların farklı kategorileri ve kullarımdaki heterojenliği, farklı ekonomik uygulamalara maruzdur ve her bir temel kamusal mal türü, faydacılık ve talep ifşası gibi konular açısından ayrı ayrı ele alınmalıdır. Samuelson modeli ve çoğu kamusal mallar literatürü, kamusal mal konusuna, sanki üç boyutlu bir alanda artı zamanda değil de hayali bir alanda var oluyormuş gibi yaklaşıyor.

Çeviren: Şeyma Akın

Piyasa